

آینده پژوهی سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال بحران یمن و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

فرزاد سلطانی* - دکتر مهدی جاودانی مقدم - علیرضا بیگی

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

بحران یمن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های منطقه غرب آسیا محسوب می‌شود که بسیاری از کشورها را به خود درگیر کرده است. از این روی قدرت‌های منطقه و فرا منطقه‌ای، درصدد تأثیرگذاری بر آن در راستای منافع خود هستند. یکی از این کشورها فرانسه است. اهمیت محور مواصلات دریایی خلیج عدن تا دریای مدیترانه برای فرانسه سبب شده تا این کشور اروپایی نسبت به جنگ یمن بی‌تفاوت نبوده و اقدام به فروش حجم عظیمی از تسلیحات نظامی به عربستان و امارات کند. برخی کارشناسان بر این باور هستند که فرانسه در آینده رویکرد خود در قبال بحران یمن را تغییر خواهد داد و عده‌ای دیگر نیز بر ادامه این روند از سوی فرانسه تأکید می‌ورزند. پژوهش حاضر که به شیوه آینده‌پژوهی و تکنیک سناریونویسی و با گردآوری منابع اسنادی نگاشته شده، در پی پاسخ به این سؤال است که راهبرد سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال بحران یمن در آینده چه خواهد بود و این راهبرد چه تأثیری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت. نتیجه این پژوهش شامل سه سناریو است. سناریوی اول ادامه روند جنگ است که پیامدهای امنیتی نامطلوبی در عرصه بین‌المللی و داخلی برای ایران دارد. سناریوی دوم دعوت به گفتگو است که موجب افزایش امنیت تردد دریایی ایران در مسیر خلیج فارس به سوی اقیانوس هند می‌شود. سناریوی سوم حمایت از عربستان جهت نابودی انصارالله است که امنیت سایر هم‌پیمانان جمهوری اسلامی ایران را با خطر مواجه می‌سازد.

کلیدواژگان

انصارالله، ایران، سیاست خارجی، فرانسه، یمن.

* نویسنده مسئول، کارشناسی ارشد مطالعات فرانسه، دانشگاه اصفهان/ ایمیل: farzadsoltani1990@yahoo.com

— استادیار روابط بین‌الملل، دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

— دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

مقدمه

برخی از کارشناسان بر این باورند که با وخیم شدن بحران یمن و حملات رسانه‌ای به عاملان و حامیان آن، فرانسه در آینده رویکرد خود در قبال این بحران را تغییر خواهد داد. این درحالی است که عده‌ای دیگر با اشاره به بحران اقتصادی فرانسه و نیاز این کشور به تولید ثروت از طریق انعقاد قراردادهای نظامی با کشورهای عربستان و سعودی، بر این باور هستند که فرانسه روند پیشین خود در فروش تسلیحات به کشورهای مزبور را در پیش خواهد گرفت. ابهام در اقدام آتی فرانسه به مسئله پژوهش حاضر تبدیل شده است. پژوهش حاضر درصدد است تا با استفاده از روش آینده‌پژوهی و تکنیک سناریونویسی به این سؤال پاسخ دهد که راهبرد سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال بحران یمن در آینده چه خواهد بود و چه تأثیراتی بر امنیت ملی ایران خواهد داشت. هدف از پاسخ به این پرسش تبیین اهداف فرانسه در منطقه خلیج عدن برای مسئولان جمهوری اسلامی ایران جهت حفظ امنیت منطقه‌ای ایران است.

جهت انجام این پژوهش از روش آینده‌پژوهی و تکنیک سناریونویسی بهره برده شده است. با روش اسنادی نیز سعی شده است تا با رجوع به منابع دست‌اول فرانسوی‌زبان به کنکاش سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال یمن پرداخته شود تا معمولات مورد نیاز جهت نگارش سناریوها تهیه گردد. جمع‌آوری معلومات مورد نیاز پرداخته شده است. چارچوب نظری استفاده شده در این پژوهش نیز واقع‌گرایی انگیزشی است. سازمان‌دهی پژوهش نیز بدین صورت است که پس از توصیف تکنیک سناریونویسی در قسمت چارچوب نظری و روش پژوهش، با استفاده از دو رویکرد پیشینی و پسینی در سناریونویسی، به بررسی رویکردهای پیشین و فعلی فرانسه در منطقه کمربند آبی مذکور پرداخته می‌شود. سپس به‌قصد تبیین اهداف و برنامه‌های آتی این کشور، چندین سناریوی احتمالی به‌عنوان رهیافت‌های احتمالی سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال یمن نگاشته می‌شود. روش گردآوری منابع این پژوهش نیز اسنادی بوده و و آینده‌های احتمالی آن را در قالب چندین سناریوی ممکن و محتمل به رشته تحریر درآورد.

در رابطه با ضرورت پژوهش نیز بایستی بیان داشت امروزه بحران یمن مهمترین بحران منطقه‌ای و از مهمترین بحران‌های جهان به شمار می‌رود. از سویی نیز قرار داشتن جنبش مهمی همچون جنبش انصارالله ذیل محور مقاومت و تقابل آن با عربستان سعودی بر ضرورت بررسی این موضوع می‌افزاید. همچنین، کنش و واکنش هر یک از این بازیگران در مناطق مشرف بر محور آبی خلیج عدن، تنگه باب المندب، دریای سرخ به‌سوی کانال سوئز بر امنیت منطقه جمهوری اسلامی ایران تأثیرگذار است و بر ضرورت پرداختن به چنین موضوعاتی می‌افزاید.

پیرامون اهمیت پژوهش نیز بایستی عنوان داشت که این پژوهش ترسیم کننده کنشگری احتمالی یکی از مهمترین اعضای اتحادیه اروپا در قبال یمن و عربستان سعودی و افق پیش روی بحران یمن است. نگارش چنین پژوهش‌هایی علاوه بر اینکه به رفع خلاء معلوماتی و پژوهشی پیرامون موضوع مزبور می‌شود، به کارشناسان سیاسی و امنیتی در درک بهتر موضوع و تصمیم‌گیری مناسب در قبال آن کمک شایانی می‌کند، از این حیث اهمیت فراوانی دارد. محدوده مکانی این پژوهش فرانسه و یمن و محدوده زمانی آن نیز دوران فرانسوا اولاند^۱ در سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۲۰ امانوئل مکرون^۲ است.^۳

۱- پیشینه پژوهش

پس از شروع بحران یمن از سال ۲۰۱۵ محتوی پژوهشی قابل توجهی در رابطه با یمن به انتشار رسید اما در رابطه با موضوع پژوهش حاضر محتوای قابل توجهی به زبان فارسی وجود ندارد. کتاب «سیاست و حکومت در یمن»، نوشته علیرضا بیگی تنها کتاب فارسی است که در فصل پنجم در قسمت سیاست خارجی کشورها در قبال یمن به نقش فرانسه در یمن پرداخته شده است که این مطلب نیز نوشته فرزند سلطانی، از نویسندگان پژوهش حاضر است. در واقع با تحقیقی که در منابع فارسی زبان پیرامون موضوع این پژوهش صورت پذیرفت هیچ پژوهشی بدین سان و یا مشابه آن به دست نیامد. از سوی دیگر طبق بررسی‌هایی که در منابع فرانسوی زبان صورت پذیرفت این نتیجه حاصل شد که در سال ۲۰۱۸ کتابی به زبان فرانسه تحت عنوان «میزان انتقال تسلیحات فرانسه به کشورهای درگیر در جنگ یمن» توسط افرادی به نام برهام^۴ و گرئی^۵ منتشر گردیده است. در این کتاب از سال ۲۰۱۵ تا سال ۲۰۱۸ میزان فروش تسلیحات فرانسه به کشورهای ائتلاف با محوریت عربستان و امارات مورد بررسی قرار گرفته است. با این وجود در ذیل جدول پژوهش‌هایی که در قالب مقاله علمی به زبان فارسی پیرامون یمن تولید شده است بیان می‌گردد.

^۱. Francois Hollande

^۲. Emmanuel Macron

^۳. سیاست خارجی فرانسه در این محدوده مکانی از سال ۱۹۹۵ و از دوران ژان شیراک آغاز شده اما در سال ۲۰۱۲ توسط فرانسوا اولاند به صورت عملیاتی به اجرا درآمد لذا هدف از تعیین این محدوده زمانی بررسی سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال بحران یمن از زمان فرانسوا اولاند تا زمان مکرون است.

^۴. Braham

^۵. Greig

ردیف	حوزه مطالعاتی	عنوان مقاله	نام نویسنده(گان)	چاپ	عنوان فصلنامه
1	تاریخی	تطور تاریخی تفسیر در یمن	ازاده عباسی	1398	دوفصلنامه تفسیر پژوهی
2	سیاست خارجی	ارزیابی سیاست خارجی بریتانیا در قبال بحران یمن	احمد رضا یوسف و نند، پویا کلانتری و مهدی جاودانی مقدم	1399	پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام
		سیاست و مواضع ایالات متحده آمریکا در قبال بحران یمن (۲۰۱۹-۲۰۱۱)	شهلا نجفی-مجید بزرگمهری	1399	مطالعات بین‌المللی
3	دفاعی	سناریوهای فرجام جنگ یمن و پیامدهای آن بر حضور و نفوذ عربستان سعودی	سجاد محسنی - مهدی احمدیان	1398	سیاست دفاعی
		عوامل موثر جنگ عربستان علیه یمن	مهدی نطاق پور، مهدی بزرگ‌زاده، علی اکبری و فردین رضایی	1396	مدیریت و پژوهش‌های دفاعی
4	حقوقی	جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت عربستان سعودی در یمن از منظر حقوق بین‌الملل	حسین رستم‌زاد و مجتبی ابراهیمی	1396	پژوهشنامه رسانه بین‌الملل
		حمله نظامی عربستان به یمن از نگاه حقوق بین‌المللی بشر دوستانه	سیداصغر جعفری	1398	مطالعات حقوق عمومی

جدول ۱- مقاله‌های پژوهشی اخیر انجام‌شده پیرامون یمن

Table 1- Recent research articles on Yemen

Source: (Authors, 2021)

۲- مبانی نظری پژوهش

جهت تبیین فلسفه اقدامات فرانسه در یمن می‌توان از نظریه «واقع‌گرایی انگیزشی» بهره برد چراکه نظریه مزبور دولت‌ها و بازیگران نظام بین‌الملل را از منظر هدف آنان جهت نیل به قدرت، ثروت و قلمرو تحلیل می‌کند (Abdullah Khani, 2010: 88). در این نظریه بازیگران به دودسته تقسیم

¹. Motivational Realism

می‌شوند. بازیگرانی که باهدف حفظ بقاء خود به دنبال امنیت هستند که از آنان به بازیگران «امنیت‌جو» یاد می‌شود. دسته دوم بازیگرانی هستند که هدفی فراتر از حفظ بقا داشته و به دنبال نیل بیشتر منافع قدرت، ثروت و قلمرو هستند که به بازیگران «طمع‌کار» شهرت دارند (Islami and Shamsabadi, 2018: 70).

نظریه واقع‌گرایی انگیزشی بر اهمیت تغییر نگرش، «انگیزه و اهداف بازیگران تأکید داشته و بیان می‌دارد که جهت تحلیل رفتار رقابتی بازیگران بایستی به نیت و انگیزه آنان پی‌برد» (Najafi Sayar and Ghalkhanbaz, 2017: 133). بر طبق این نظریه، برخی از بازیگران به سبب افزون‌خواهی و طمعی که جهت نیل به منافع بیشتر دارند فعالیت کرده و سبب «ایجاد نوعی بی‌اعتمادی و در نتیجه رقابت میان بازیگران» می‌شوند (Islami and Shamsabadi, 2018: 70). در واقع برخی مواقع اقدامات زیاده‌خواهی دولت‌ها و بازیگران طمع‌کار موجب ایجاد نوعی معمای امنیت در میان بازیگران می‌شود. بدین صورت که بازیگران طمع‌کار با افزون‌خواهی خود به اقداماتی مبادرت می‌ورزند که «بی‌اعتمادی میان خود و دیگر بازیگران به وجود آورده و باعث ایجاد نوعی نگرش تهاجمی میان آنان» می‌گردد (Islami and Shamsabadi, 2018: 70). بر طبق این نظریه در ساختاری که غالب بازیگران آن طمع‌کار باشند، «رقابت و جنگ نتایج غیرقابل‌انکار هستند. درحالی‌که دولت‌های امنیت‌جو در این ساختار به دنبال صلح و امنیت و حفظ بقا هستند» (Najafi Sayar and Ghalkhanbaz, 2017: 133). مهم‌ترین تهدید جدی دولت‌های «جویای امنیت بی‌اعتمادی میان دولت‌ها و در پی آن تضاد و کشمکش است» (Sadeghi, and et.al., 2016: 132). زیرا در این نگرش تهاجمی که به دنبال آن معمای امنیت به وجود می‌آید، رابطه معکوسی میان امنیت و احساس امنیت میان بازیگران به وجود می‌آید. بدین صورت که امنیت یکی از «بازیگران موجب عدم احساس امنیت در دیگر بازیگران» می‌شود (Islami and Shamsabadi, 2018: 70). این درحالیست که بازیگران با پابندی به «شفافیت در اطلاع‌رسانی به موقع از فعالیت‌های خود»، اطمینان بخشی از صلح طلبانه بودن کنش‌های خود به‌ویژه در عرصه نظامی می‌توانند مانع از بروز معمای امنیت در میان بازیگران شوند (Sadeghi, and et.al., 2016: 132). در بحران یمن نیز فرانسه به‌عنوان بازیگری طمع‌کار، جهت نیل به منافع اقتصادی و حفظ قلمروهای مستعمراتی خود در شاخ آفریقا، بدون شفافیت در عرصه میزان فروش تسلیحات نظامی به عربستان و امارات و دیگر حمایت‌های لجستیکی خود از این کشورها، موجب ایجاد نگرش مخاطره‌آمیز در سایر بازیگران گردیده است. در این چارچوب، مقاله حاضر با روش آینده‌پژوهی، شکل‌گیری منافع سیاست خارجی فرانسه در قبال یمن به عنوان بازیگری طمع‌کار را مورد ارزیابی قرار داده و سناریوهای فراروی آن را تبیین نموده است.

¹. Security Seeker

². Greedy

۳- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش و مطالعاتی که پیرامون آینده صورت می‌پذیرد «آینده‌پژوهی» نامیده می‌شود. آینده‌پژوهی به تناسب موضوع مورد مطالعه از «تکنیک‌های گوناگونی همچون تکنیک سناریونویسی، دلفی، نظریه بازی‌ها، شبیه‌سازی، گشت‌وگذار، تجسم و غیره بهره می‌گیرد» (Hajiani, 2017: 272). در این پژوهش نیز از تکنیک سناریونویسی بهره برده شده است. سناریونویسی جهت «پیش‌بینی تحولات احتمالی آینده و برنامه‌ریزی بر پایه آن» مورداستفاده قرار می‌گیرد، لذا امروزه اهمیت بیشتری نسبت به گذشته یافته است (Eivazi, 2016: 182). برخی بیان می‌دارند که سناریونویسی یک «متدولوژی برای کشف آینده‌های جایگزین جهت تبیین روندها در ساحت پیچیده سیاست» است، جایی که امکان پیش‌بینی عادی دشوار است. این تکنیک برای «تصمیم‌گیران و سیاست‌نامه‌نویسان جهت پیش‌بینی دورنمای سیاست و دوری از پیامدهای منفی» آن مفید است (Veghel, 2013: 13).

در این تکنیک آینده‌های احتمالی در قالب چندین سناریو به تصویر کشیده می‌شوند. در حقیقت این سناریوها بر اساس مجموعه شواهد، داده‌ها و اطلاعات گردآوری شده از گذشته به تحلیل روند سپری شده می‌پردازند و وضعیت گذشته سوژه را شناسایی می‌کنند تا بتوانند به پیش‌بینی آینده‌های احتمالی نایل آیند. این‌گونه از سناریوها «فرایند پایه نامیده می‌شوند که با اتصال زنجیره‌ای از حوادث به توصیف تاریخ آینده می‌پردازند» (Hirschhorn, 1980: 175). سناریو با بهره‌گیری از گذشته، وضعیت فعلی را به آینده متصل کرده و به ارائه نسخه‌ای از یک یا چند زمان که در آینده ممکن است محقق شود، می‌پردازد. «سناریو در حقیقت ابزاری برای کشف حوادث آینده است» (Tasaki and et.al., 2016: 414). سناریوها همانند یک رمان یا داستان، به صورت سبک‌وار نوشته شده و حاوی تصاویر عریضی از آینده هستند. به عبارت دیگر، سناریوها همانند یک «سناریوی مطلوب فیلم یا داستان زمینه محور هستند. در واقع سناریو عبارت است از «داستان یا شرح رویدادهای آینده‌ای که می‌تواند اتفاق بیفتد» و همچنین «سناریوها به افراد امکان تجسم و اکتشاف آینده‌های ممکن را می‌دهند» (Alipour & Qeitasi, 2018: 235).

۴- بحران یمن و شکل‌گیری رویکرد سیاست خارجی و دفاعی فرانسه نسبت به آن
با آغاز جنگ یمن سیاست‌مداران فرانسوی سعی کردند با قرار گرفتن در کنار محور صهیونیستی-آمریکایی، همبستگی خود با سایر کشورهای غربی را حفظ کنند؛ چراکه طرف مقابل این محور، جنبش اسلامی و ایدئولوژیک انصارالله با شعار ضد غربی «الله اکبر، الموت

¹. Contextual

لأمریکا، الموت لإسرائيل، اللعنة على اليهود، النصر للإسلام» قرار داشت (Voghofi, and et.al., 2017: ۹۱) که هم آمریکا ستیز، هم امپریالیسم ستیز، هم صهیونیسم ستیز و هم یهودستیز بود. لذا «خطری بالقوه برای کشورهای غربی به‌ویژه منافع فرانسه در منطقه کمر بند آبی مذکور به شمار می‌آید» (Pautremat, 2018: 2&4) و (Mouthon, 2016: 6-7)، لذا فرانسه نیز از حمله عربستان به یمن حمایت کرد. با این اوصاف مهم‌ترین دلایل حمایت فرانسه از حمله ائتلاف سعودی به یمن، از نظر سیاسی عبارت است از: همبستگی با غرب برای مقابله با گروه‌های اسلام‌گرا، جلوگیری از ایجاد حزب‌الله جدید در یمن، تلاش برای نابودی انصارالله و از نظر اقتصادی عبارتند از: فروش تسلیحات نظامی به عربستان، و اشراف بر شاهراه تجارت دریایی خلیج عدن - مدیترانه.

منافع اقتصادی فرانسه در اقیانوس هند سبب گردیده تا این کشور از قدرت‌گیری انصارالله در یمن نگران بوده و برای از بین بردن آن برنامه‌ریزی کند و همه این امور به سبب «اهمیت اقیانوس هند برای فرانسه» بوده است. از دیرباز اقیانوس هند «منطقه مهمی برای ثبات بین‌المللی» به شمار می‌رفته است. در واقع به سبب اتصال دریایی اقیانوس هند به دیگر آبراه‌های جهان جهت تجارت دریایی به‌مثابه «ارتباط با شریان‌های اصلی اقتصادی جهان عاملی بود که باعث توجه قدرت‌های بزرگ دنیا به این منطق از جهان» و «تلاش برای حفظ امنیت پایدار این منطقه گردیده است» (Soheili najafabadi and et.al, 2020: 181) و (Minaie, and et.al., 2018: 78-80). حضور فرانسه نیز به‌مثابه یکی از قدرت‌های بزرگ دنیا در اقیانوس هند، از قرن ۱۷ میلادی تاکنون بسیار متفاوت بوده است. در ابتدا برنامه و قصد حضور فرانسوی‌ها در اقیانوس هند باهدف فعالیت‌های «اکتشافاتی»، در دوره دوم هدف و فعالیت آنان «استعماری» و پس از آن فعالیت‌های آنان به‌صورت «همکاری» با کشورهای منطقه بود. مسئولان و مقامات سیاسی فرانسه به سبب «مالکیت انحصاری کشورشان به ۲٫۸ میلیون مترمربع از مناطق اقتصادی جزایری مثل رئونیون و مایوت آدر اقیانوس هند»، همواره راهبرد ویژه‌ای را برای حضور در این اقیانوس در پیش گرفته‌اند (Soltani, 2020: 102&106) et.al., از سوی دیگر نیز خلیج عدن که در جنوب یمن واقع شده است، از سمت جنوب با کشور سومالی و از سوی غرب با کشور جیبوتی همسایه است. این کشور نیز اهمیت بسیاری برای فرانسه دارد تا جایی که برخی آن را «حیاط‌خلوت پاریس» به شمار می‌آورند (Brigaudeau, 2018). راهبردی که فرانسه از طریق نیروی نظامی خود در اقیانوس هند دنبال می‌کرده عبارت بوده از حفاظت از مبادلات اقتصادی و تجاری با توجه به دو نگرانی پیش رو به‌عنوان دو شرط لازم جهت تداوم تجارت دریایی است. شرط نخست «امنیت دریایی و نگرانی فرانسه پیرامون از بین رفتن ثبات امنیت دریایی» است. شرط دوم نیز «داوم جریان حمل‌ونقل دریایی و نگرانی فرانسه از

۱. الله‌اکبر، مرگ بر آمریکا، مرگ بر اسرائیل، مرگ بر یهود، پیروزی از آن اسلام است.

۲. Reunion and Mayotte

ایجاد وقفه در تجارت دریایی» است. کارشناسان جهت حل نگرانی دوم، راه‌حل را در «ساخت تنگه‌ها یا کانال‌هایی همانند کانال سوئز جهت دسترسی آزاد به تنگه‌ها» به‌عنوان عامل «حمل‌ونقل بین دریاها و اقیانوس‌ها» می‌دانند (Tyl, 2013: 4&5).

ژان دوفک^۱ در یادار نظامی عالی‌رتبه فرانسوی در پاسخ به سؤال مجله هرودوت پیرامون هدف نیروی دریای فرانسه در اقیانوس هند گفته بود «حفظ جریان راه‌های دریایی، حفظ جریان اقتصاد فرانسه است که با حضورمان در اقیانوس هند می‌توانیم از شهر شانگهای تا روتردام را به هم متصل کنیم». ژان دوفک که سردبیر مجله دفاع ملی فرانسه است، در ادامه بیان داشته بود «اولین چالش اقیانوس هند حفظ امنیت جریان تجارت دریایی آن است... ارتباط جدید قاره اروپا که باعث توسعه آسیا می‌شود بر روی این جریان حیاتی که چین را به اروپا متصل می‌کند، استوار شده است» (Tyl, 2013: 3).

این وابستگی دریایی خود نیز استراتژی متقابل را ایجاد می‌کند. بر طبق گفته دوفک «امنیت‌گرایی و ایجاد ثبات امنیت دریایی دغدغه اصلی راهبرد دفاعی فرانسه در غرب اقیانوس هند است». بنابر نظر کارشناسان فرانسوی، در صورت تسلط هر گروه همگرا با ایران بر جنوب یمن، امکان به خطر افتادن و بستن شدن تنگه باب‌المندب وجود خواهد داشت. در حقیقت تحلیل‌گران غربی و فرانسوی معتقدند کنترل جنوب یمن توسط انصارالله که از متحدین ایران در منطقه به حساب می‌آید، می‌تواند تهدیدی جدی برای منافع قدرت‌های بزرگ باشد. غربی‌ها در استدلال‌های خود می‌گویند که قدرت‌های بزرگ که هر از گاهی شاهد تهدید بسته شدن تنگه هرمز توسط ایران هستند، در صورت پیروزی انصارالله، «بی‌شک خطراتی منافع ابرقدرت‌های بزرگ مثل فرانسه» را تهدید خواهد کرد (Baccarini & Bianciotto: 2015). با این تصور به نظر می‌رسد که هدف راهبردی فرانسه از پشتیبانی ائتلاف عربی علیه یمن، از بین بردن حوثی‌ها در یمن و «تسلط هم‌پیمانان فرانسه بر جنوب یمن» است (Mouthon, 2016: 6). فرانسه همواره امید بسیاری به نفوذ در یمن به‌ویژه قسمت جنوبی مشرف بر دریا داشته است زیرا در میان کشورهای شبه‌جزیره عربی «تنها یمن است که روابط سیاسی راهبردی و مستحکمی با آمریکا ندارد». مقامات فرانسوی معتقدند که حضور و نفوذ فرانسه در یمن علاوه بر اینکه موجب اشراف پاریس بر منافع خود در این منطقه می‌شود، میان نفوذ کشورهای غربی در منطقه غرب آسیا نیز توازن ایجاد می‌کند. همین تحلیل عاملی بوده است تا سردمداران فرانسه جهت گسترش نفوذ خود در یمن در سال‌های پایانی دهه ۹۰ میلادی در «زمینه‌های علمی، امنیتی و دفاعی، رسانه‌ای و کشاورزی همکاری‌هایی را با یمن انجام دهند». حتی برای افزایش نفوذ خود در این کشور فقیر

¹. L'amiral Jean Dufourcq

². La revue Défense nationale

عربی «کمک‌هایی مالی با عنوان کمک برای رفع محرومیت و فقر به صنعا و کل یمن اهدا می‌کردند» (La site de Sénat, 2020).

موضوع دیگری که در رویکرد پسین به‌عنوان عوامل مهم حمایت فرانسه از ائتلاف سعودی باید اشاره کرد، منافع اقتصادی فرانسه از قبال فروش تسلیحات نظامی به کشورهای ائتلاف به‌ویژه عربستان سعودی است. فرانسه در حال حاضر «جزء پنج کشور صادرکننده تسلیحات نظامی در جهان به شمار» می‌رود (Brehm & Greig, 2018:17). این کشور توانست در سال ۲۰۱۷ رتبه سوم را میان کشورهای پرفروش صادرکننده تسلیحات نظامی به دست آورد. فرانسه در چند سال اخیر توانسته مقادیر بسیار زیادی از تسلیحات نظامی خود را به فروش رساند. به‌طوری‌که «میزان فروش ۴٫۸ میلیارد دلاری این کشور در سال ۲۰۱۲ به ۱۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ رسیده است». بیشترین آمار فروش تسلیحات فرانسه با ۱۷ میلیارد دلار و در سال ۲۰۱۵ بوده است. در سال ۲۰۱۷، مرکز مطالعات دفاعی جینز در بریتانیا، با مطالعاتی که پیرامون آمار فروش تسلیحات فرانسه انجام داده بود اعلام کرد که فرانسه با روند فروشی که پیش گرفته است، می‌تواند تا چند سال آینده «جزو رتبه‌های نخست صادرکننده تسلیحات نظامی در جهان» شود (Lamigeon, 2017). در همین راستا، در طی دهه‌ی گذشته، قراردادهای نظامی که فرانسه با عربستان به امضاء می‌رساند بسیار بزرگ‌تر از سایر کشورها است، چراکه مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مشتری تسلیحات فرانسه در آسیای غربی عربستان سعودی است. «عربستان سعودی در طول سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ پس از هند بزرگ‌ترین خریدار تسلیحات نظامی فرانسه» است (Ministère des Armées, 2018: 8-14).

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد از اهداف پشتیبانی فرانسه از کشورهای ائتلافی علیه یمن، بعد اقتصادی است که از طریق فروش تسلیحات نظامی دنبال می‌کند. موضوع اقتصاد نظامی محوری‌ترین و اصلی‌ترین عاملی است که فرانسه سیاست خارجی و دفاعی خود را مبتنی بر آن تعریف و تدوین می‌کند لذا لازم است در قسمت بعدی مقاله به‌صورت ویژه فعالیت فرانسه در رابطه با فروش تسلیحات به عربستان و امارات به‌عنوان دو سردمدار اصلی گروه ائتلافی حمله‌کننده به یمن هستند پرداخته شود.

۴-۱- میزان فروش تسلیحات نظامی فرانسه به عربستان با آغاز جنگ یمن

در سال ۱۹۷۴ فرانسه جهت تصاحب بازارهای تسلیحات نظامی غرب آسیا، سازمان فرانسوی «صادرات تسلیحات به خاورمیانه»^۱ (La SOFRESA) را تأسیس کردند. این سازمان در سال ۲۰۰۸ تغییر نام داده و امروزه با عنوان سازمان فرانسوی مدیریت منافع دفاعی فرانسه در عربستان سعودی (ODAS) شناخته می‌شود. این سازمان که «مسئول مستقیم مذاکرات فروش تسلیحات در عربستان»

^۱. Société Française d'exportation de Systèmes d'armes à Destination du Moyen-Orient

^۲. L'Office français d'exportation d'armement

است (Aron & Monin, 2016)، زیر نظر دولت فرانسه و شرکت‌های صنایع نظامی این کشور فعالیت می‌کند.

میزان سفارشات تسلیحات ریاض از پاریس در سال ۲۰۱۳ به «ارزش ۱,۹ میلیارد یورو و در سال ۲۰۱۴ به ارزش ۳,۶ میلیارد» بوده است (Braham & Greig, 2018: 20). در سال ۲۰۱۵ عربستان پس از حمله به یمن قرارداد نظامی به «ارزش ۹۰۰ میلیون یورو با فرانسه به امضا رساند» که نتیجه آن «تحویل ۱۱۵ عراده خودرو زرهپوش آرویس ساخت شرکت نکستر (Nexter) و ۷۴۵ قبضه اسلحه تک‌تیرانداز» به سعودی‌ها بود. در سال ۲۰۱۶ «تعداد ۲۱۸ مجوز برای تهیه مهمات نظامی عربستان به ارزش ۱۹ میلیارد یورو» از طرف دولت فرانسه صادر شد. در همین سال، مقامات سعودی قراردادی به ارزش ۱,۰۸۵ میلیارد یورو برای خرید تجهیزات نظامی از فرانسه به امضاء رساندند. بر طبق گزارش کارشناسان مرکز مطالعات سپیری، عمده خودروهای زرهی فروخته‌شده فرانسه به عربستان از «مدل‌های رنو شریا و واب مارک ۳ ساخت شرکت رنو تراکس بوده‌اند» (Braham & Greig, 2018: 20-21). طبق گفته مدیرعامل شرکت نکستر، عربستان فقط برای تأمین مهمات نظامی خود در سال ۲۰۱۶، «۷۲۰ میلیون یورو با این شرکت قرارداد بست» (Guisnel, 2017). از دیگر فروش تسلیحات فرانسه به عربستان در ابتدای بحران یمن می‌توان به قرارداد فروش «موشک زمین به هوا میسترال» به ارزش ۵۹ میلیون یورو و فروش موشک میکا به ارزش ۲۰۰ میلیون یورو» در سالی که جنگ یمن شروع شد اشاره کرد (Braham & Greig, 2018: 22). این قراردادها از درون منابع آشکار مکتوب منتشرشده در فضای اینترنت تهیه شده است. قطعاً قراردادهای محرمانه بسیار مهم دیگری وجود دارد که به سبب فشارهای بین‌المللی به وجود آمده حاصل از بحران یمن به عربستان و فرانسه، این دو کشور اکثر قراردادهای نظامی خود را محرمانه نگاه می‌دارند.

۴-۲- میزان فروش تسلیحات نظامی فرانسه به امارات متحده عربی با آغاز جنگ یمن
امارات یکی از مشتریان اصلی تسلیحات آمریکایی و فرانسوی به حساب می‌آید. سیاستمداران اماراتی غالباً درصددند بجای خرید تسلیحات خارجی، تسلیحات نظامی را در صنایع نظامی خود و تحت لیسانس شرکت‌های خارجی تولید کنند (Meurey, 2019: 5-6).

طبق تحقیقات موسسه بین‌المللی پژوهش‌های صلح استکهلم^۱ در سوئد، «هزینه نظامی امارات در سال ۱۹۹۸، به میزان ۷,۹۵ میلیارد دلار بود. در سال ۲۰۰۶، این مخارج به مبلغ ۱۰,۳۲ میلیارد دلار افزایش یافت و در سال ۲۰۱۴ به ۲۴,۴ میلیارد دلار» رسید؛ بنابراین چند برابر شدن هزینه

^۱. Mistral (missile) Sol-Air

^۲. موسسه تحقیقات صلح بین‌المللی استکهلم سوئد (SIPRI) که به اختصار «سپیری» خوانده می‌شود و بر پژوهش در زمینه منازعات، تسلیحات، کنترل و خلع سلاح متمرکز می‌باشد.

نظامی این کشور در طی ۱۶ سال، بیانگر تأثیر سایه تهدیدات بر سیاست‌های دفاعی این کشور تلقی می‌گردد. امارات بعد از عربستان، بیشترین میزان خرید تسلیحات نظامی را دارد. همچنین بودجه نظامی «این کشور ۲/۵ برابر بودجه نظامی ایران است» (Les Rapports du GRIP, 2018). با کمک درآمدهای بالای نفتی، امارات توانسته است جهش و پیشرفت خوبی در دستیابی به فناوری‌های نظامی کشورهای پیشرفته مانند آمریکا و فرانسه در طی ۳۰ سال گذشته داشته باشد. طبق گفته SIPRI، در بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵، امارات «چهارمین واردکننده بزرگ تسلیحات در جهان بوده که تقریباً ۴,۶ درصد واردات جهان را تشکیل داده است». این موضوع در دو دوره (زمانی ۲۰۱۱-۲۰۰۷ و ۲۰۱۷-۲۰۱۲ به ۶۳ درصد) افزایش یافته بود. مقامات اماراتی، فرانسه را دومین تأمین‌کننده تسلیحات خود انتخاب کرده‌اند (Meurey, 2019: 6-8).

طبق گزارش سازمان معاهده تجارت تسلیحات، فرانسه در طی سال ۲۰۱۶، مبلغ ۶.۲۵ میلیارد یورو تسلیحات به امارات ارسال کرده است. در سال ۲۰۱۷، پاریس ۲۵۶ مجوز فروش تسلیحاتی به ارزش ۹ میلیارد دلار به ابوظبی صادر کرد. ابوظبی نیز اکثر این تجهیزات را در جنگ یمن به کار می‌برد.

۴-۳- سناریوهای سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال بحران یمن

در این قسمت از پژوهش سعی شده است تا با تجزیه و تحلیل فعالیت‌های گذشته فرانسه در حوزه سیاست خارجی و سیاست دفاعی که در قسمت قبل ذکر گردید، اقدامات آتی این کشور در قبال بحران یمن در قالب چند سناریو بیان شود.

۴-۳-۱- سناریوی الف: ادامه روند جنگ

محتمل‌ترین و مهم‌ترین سناریوی فرانسه در قبال بحران یمن سناریوی ادامه جنگ است. این مساله اگرچه تحت تأثیر متغیرهای اقتصادی و سیاسی ناشی از بحران یمن می‌باشد اما بیش از آن، متأثر از ساختار هویتی و ذهنی نخبگان فرانسه از موقعیت راهبردی این کشور در سیاست بین‌الملل بوجود آمده است. در واقع، بر اساس آنچه در مبانی نظری درباره واقع‌گرایی انگیزشی ارائه شد، فرانسه به عنوان یک بازیگر طمع‌کار در نظام بین‌الملل، همواره به صورت سنتی تلاش داشته تا نقش فراملی گسترده‌ای را در سیاست جهانی برعهده گیرد و از این رو از قرن‌ها پیش تا دوران معاصر رهبران فرانسه همواره در تلاش بوده‌اند تا خود را سردمدار اروپا معرفی کنند. بر همین اساس سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در اروپا شامل «حفظ وزن سیاسی این کشور در اتحادیه اروپا و بهبود روابط آن با کشورهای عضو جهت تحقق اروپای قدرتمند» (اروپای قدرتمند، فرانسه قدرتمند) (Soltani, 2016: 54) و در خارج از اروپا به عنوان یک قدرت برتر مستقل و موثر در روندهای منطقه‌ای و بین‌المللی تعریف شده است. در این چارچوب، فرانسه تلاش کرده است تا مناسبات خود را با سایر کشورها از جمله در خلیج فارس بر اساس منطق یک قدرت بزرگ و مستقل تنظیم کند. این مساله سبب شده که از یکسو با گسترش روابط با دولت‌های عربی منطقه

بوئزه عربستان و امارات درصدد تامین منافع اقتصادی ناشی از تجارت تسلیحات به این منطقه باشد و از سوی دیگر در راستای حفظ موازنه قوای منطقه ای و همچنین منافع اقتصادی و سیاسی، به تعامل با ایران نیز مبادرت ورزد که مسلماً در این میان، نقش فرانسه در توافقات هسته‌ای ایران با گروه ۱+۵ در سال ۲۰۱۵ یکی از مهمترین دستاوردهای دیپلماتیک آن به شمار می‌رود. با این وجود، در نتیجه خروج یکجانبه دولت ترامپ در سال ۲۰۱۸ از توافق هسته‌ای موسوم به برجام «وجهه اروپا به سردمداری فرانسه را خدشه‌دار شد؛ چراکه عدم توانایی اروپا برای حفظ این توافقنامه»، بیانگر عدم استقلال این اتحادیه از آمریکا به حساب آمد (Viaud, 2018).

در این شرایط، فرانسه با یک چالش مدیریت بحران در قبال ایران و دولت‌های عربی خلیج فارس و بوئزه در قبال بحران یمن مواجه شد زیرا اقدام فرانسه به‌عنوان یکی از رهبران اصلی اتحادیه اروپا برای نجات برجام موجب ناخرسندی کشورهای عربی درگیر در جنگ یمن از فرانسه می‌شد و منافع اقتصادی و سیاسی این کشور را تحت تاثیر قرار می‌داد؛ بنابراین فرانسه بایستی به یک طریقی کشورهای عربی را مشغول کرده و یا رضایت آنان را به دست آورد تا بتواند پرونده نجات برجام را در پیش گیرد زیرا نجات برجام علاوه بر اینکه برای وجهه سیاسی اروپا و فرانسه حیاتی بود، برای فرانسه نیز منافع اقتصادی بسیاری به دنبال داشت. در این شرایط، احتمال می‌رود که فرانسه با در نظر گرفتن منافع ملی خود در منطقه، همچنان راهبرد استمرار جنگ را در پیش گیرد. فرانسه از یک طرف نجات برجام را در دستور کار قرار دارد و از طرف دیگر برای جلب رضایت کشورهای عربی نیز به حمایت از عربستان در عرصه بین‌المللی خواهد پرداخت. فرانسه از طریق نفوذ خود در سازمان‌های بین‌المللی تلاش خواهد کرد تا از عربستان در سازمان‌های حقوق بشری دفاع کند (Lough & Irish: 2019) و بدین طریق می‌تواند رضایت عربستان و سایر کشورهای عربی دخیل در جنگ پیرامون سیاست هایش در قبال ایران را به دست آورد. طبق این سناریو، فرانسه با سیاست ادامه جنگ بین انصارالله و کشورهای ائتلاف عربی درصدد است با پشتیبانی از ریاض در جنگ یمن از لحاظ نظامی و سیاسی در عرصه بین‌المللی بتواند یک موازنه در روابط با ایران و دولت‌های عربی منطقه به وجود آورد.

در رابطه با پیامدهای امنیتی این سناریو برای ایران بایستی عنوان داشت که این سناریو باعث گرفته شدن «زمان» از ایران و بحرانی شدن وضعیت اقتصادی ایران و بروز چالش‌های درونی از قبیل افزایش نارضایتی در داخل کشور می‌شود. فرانسه تلاش دارد تا با «میانجیگری» در موضوع برجام، آن را نجات دهد (Smolar & Kaval, 2019) تا بدین صورت هم جایگاه خود در اروپا را حفظ کرده و هم از استقلال این اتحادیه در مقابل آمریکا مصونیت به عمل آورد. برخی کارشناسان بر این باور هستند که سیاست میانجیگری فرانسه با «شکست» مواجه شده است (Lasserre, 2019). زیرا دولت مکرون در این رابطه نمی‌خواهد با آمریکا تعارض پیدا کند. به

همین دلیل قصد دارد با اعمال فشار بر ایران، این کشور را به برجام بازگرداند. با توجه به راهبردی که ترامپ در قبال ایران اتخاذ کرده است. از طرفی، ناتوانی فرانسه در کاهش تنش شکل گرفته میان آمریکا و ایران، راه‌اندازی کانال مالی اینستکس^۱ و همچنین گام‌های کاهش تعهدات برجامی ایران، ممکن است در آخرین گام فرانسه و سایر کشورهای اروپایی همسو با آمریکا پرونده هسته‌ای ایران را به شورای امنیت سازمان ملل ارجاع دهند. البته بایستی خاطرنشان کرد، اینکه چه فردی رئیس‌جمهور آینده آمریکا باشد بر این روند بسیار تأثیرگذار است اما روند فعلی آمریکا، فرانسه و جنگ یمن حکایت از این دارد که نخستین سناریوی محتمل سیاست خارجی فرانسه در قبال بحران یمن موجب طولانی شدن این روند و احتمالاً موجب ایجاد برخی پیامدهای امنیتی در ساحت بین‌المللی در شورای امنیت سازمان ملل و بحران‌های داخلی از طریق اعتراضات خواهد شد.

۴-۳-۲- سناریوی ب: دعوت به گفتگو

دومین سناریوی محتمل که ممکن است فرانسه در سیاست خارجی و دفاعی خود دنبال کند رهیافت «گفتگو» است. پس از گذشت بیش از ۶ سال از بحران یمن و فروش سیل عظیمی از تسلیحات فرانسوی به امارات و عربستان که «فجایع گسترده انسانی» به دنبال داشت، رسانه‌های بین‌المللی و سازمان‌های حقوق بشری دولت فرانسه را به باد انتقادهای گسترده گرفته‌اند. این انتقادات پس از کشته شدن جمال خاشقجی در اکتبر ۲۰۱۸ بیشتر شد (Lough & Irish: 2019). علاوه بر آن، ایجاد اختلاف میان عربستان و امارات و تلاش برخی از کشورها «مانند مصر، مراکش و سودان برای خارج کردن نیروهای خود از این جنگ» (La site de RFI: 2018) و تحریم تسلیحاتی عربستان از سوی آلمان و کانادا و درخواست کشورهای اروپایی از فرانسه برای توقف فروش سلاح به عربستان احتمال اتخاذ رهیافت گفتگو توسط فرانسه به‌عنوان سناریوی دوم را افزایش می‌دهد.

دولت فرانسه به‌خوبی متوجه فرسایشی شدن جنگ یمن و قدرت یافتن انصارالله در طول جنگ و ورود کشورهای عضو ائتلاف سعودی در باتلاق یمن شده است. مقامات فرانسوی دریافته‌اند انصارالله امروزه به‌عنوان یکی از بازیگران قدرتمند در یمن به شمار می‌روند. از سویی نیز تمایل ندارند که قدرت انصارالله افزایش بیشتری یابد. همین امور سبب شده تا رهبران سیاسی فرانسه سخن از میانجیگری میان انصارالله و عربستان بیاورند تا بدین طریق بتوانند عربستان را از این ویتنام عربی نجات دهند. این ادله به همراه ادله پیش‌تر احتمال تمایل فرانسه به ایجاد گفتگو میان انصارالله و عربستان را افزایش می‌دهد. ممکن است فرانسه قبل از دعوت از انصارالله برای آغاز

¹. Instrument in Support of Trade Exchanges (INSTEX).

روند گفتگوهای یمنی-یمنی و یمنی-سعودی، از انصارالله درخواست اطمینان و ضمانت می‌کند تا منافع انصارالله در این منطقه از سوی انصارالله مورد تعرض قرار نگیرد.

طبق سناریوی دوم، قدرت یافتن انصارالله در یمن به‌مثابه پذیرش ایران در نظام بین‌الملل به‌عنوان یک بازیگر مهم است. از طرفی پذیرش گفتگو با انصارالله از سوی فرانسه می‌تواند باعث افزایش حس ضد امپریالیستی در سایر کشورهای مسلمان برای پایان بخشیدن به حضور دیرینه غرب در کشورهای اسلامی باشد؛ چراکه پذیرش انصارالله در گفتگو به معنای مشروعیت بخشیدن به یک جنبش هم‌پیمان ایران در هرم قدرت یمن است. همین امر از نظر کارشناسان فرانسوی موجب «افزایش نفوذ و امنیت ایران در دریای سرخ، تنگه باب‌المندب» و در نتیجه هموار شدن راه تردد دریایی ایران از خلیج فارس به اقیانوس هند می‌شود (Service de Communication et de Documentation, 2018).

۴-۳-۳- حمایت از عربستان جهت تضعیف و شکست انصارالله

حمایت فرانسه از یمن جهت تضعیف و شکست انصارالله سومین سناریوی سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال یمن خواهد بود. مهم‌ترین و ایده‌آل‌ترین هدف سیاست خارجی فرانسه به سومین و آخرین سناریو تبدیل شده و آن به سبب تحولات جدید منطقه و شرایط موجود فرانسه است. پیش‌تر اشاره شد که به دنبال حمله ائتلاف سعودی به یمن در سال ۲۰۱۵، فرانسه این حمله را با توجه به درخواست منصور هادی رئیس‌جمهور مستعفی یمن دانسته و اعلام کرد که از یمن و منصور هادی پشتیبانی می‌کند درحالی‌که از اهداف اصلی حمایت پاریس از این جنگ، جلوگیری از به خطر افتادن منافع فرانسه در این منطقه شود. از نظر مقامات فرانسه به قدرت رسیدن جنبش انصارالله در یمن موجب به «خطر افتادن منافع فرانسه» در این منطقه می‌شود؛ بنابراین فرانسه از دیرباز «به دنبال از بین بردن انصارالله از طریق فروش تسلیحاتی به عربستان و امارات» بوده است (Epstein, 2020).

فرانسه همواره به فروش تسلیحات به عربستان و یمن اهمیت ویژه‌ای داده و هنگام انتقاد سازمان‌های متولی حقوق بشر، این تسلیحات را دفاعی عنوان می‌داشتند درحالی‌که جنگنده‌هایی همچون میراژ و تانک لکرک تسلیحاتی هجومی به شمار می‌روند و نه دفاعی. تلاش‌های فرانسه برای فروش تسلیحات به عربستان و امارات نخست به سبب «درآمدهای سرشار اقتصاد نظامی آن سپس به دلیل اهمیت بالای اقیانوس هند برای فرانسه است». اقیانوس هند امروزه از اهمیت بالایی برای فرانسه برخوردار است تا جایی که در طی «سال‌های ۲۰۱۷، ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ وزارت دفاع این کشور به صورت جداگانه برای این اقیانوس راهبرد ۱۰ ساله» (۲۰۲۰-۲۰۳۰) منتشر کرده است. همچنین این کشور درصدد ایجاد یک «اتحادیه با ژاپن، استرالیا، مالزی و هند» در این منطقه آبی است (Ministère des Armées, 2019: 4).

از دیگر روی مقامات پاریس به‌خوبی می‌دانند که یمن از جغرافیایی سیاسی مهمی برخوردار است که در صورتی به قدرت رسیدن انصارالله منجر به ایجاد یک چالش جدید برای فرانسه در اقیانوس هند و دریای سرخ خواهد شد. لذا در ابتدای جنگ رهبران فرانسه در تلاش بودند تا با حمایت نظامی از ائتلاف سعودی در عرصه بین‌المللی جنبش انصارالله را شکست دهند؛ اما به دلیل ضعف عربستان و امارات در استفاده از تسلیحات اروپایی در جنگ یمن و مقاومت سرسخت نیروهای انصارالله در مبارزه با ائتلاف سعودی، احتمال تحقق این سناریو کمتر گردیده و در جایگاه سوم قرار گرفته است. عربستان و متحدانش پس از گذشت ۵ سال از جنگ یمن جز سیطره بر مناطق شمالی دستاورد دیگری نداشته‌اند که این تصرفات نیز با تلاش‌های اخیر انصارالله باز پس گرفته می‌شود.

از عواملی که این سناریو را در جایگاه سوم قرار داده است، اختلافات نظر میان عربستان و امارات در حمایت از شورشیان استقلال طلب عدن است. کمک گرفتن عربستان از جنبش‌های اخوان المسلمین همچون حزب الإصلاح در جنگ یمن علیه حوثی‌ها و مخالفت امارات با جنبش‌ها و یا تلاش امارات برای سیطره بر جنوب یمن و اشغال بنادر، جزایر و شهرهای جنوبی و مخالفت عربستان با این استراتژی از جمله اختلافات میان عربستان و امارات در این جنگ بوده است که موجب می‌شود فرانسه نتواند با قاطعیت توسط این دو کشور به‌سوی نابودی انصارالله پیش رود. از دیگر عواملی که احتمال تحقق این سناریو را افزایش داده است می‌توان به تغییر راهبرد جنگی انصارالله در سال ۲۰۱۹ از «تدافعی - فرسایشی» به وضعیت «هجومی - بازدارندگی» اشاره کرد (Shahidi, 2019). تغییر راهبرد جنگی انصارالله معادله میدانی را به نفع خود رقم‌زده و در پی این پیروزی‌ها و مقاومت مردم یمن، آمریکا و فرانسه نرمش‌هایی را در قبال انصارالله داشته و خواستار گفتگو میان طرفین درگیر در یمن بوده‌اند. تحقق سناریوی سوم در نابودی انصارالله به دست عربستان و به یاری فرانسه و غرب موجب تضعیف روحیه محور مقاومت و مصمم شدن محور عربی - عبری - غربی در از بین بردن سایر بازیگران و جنبش‌های محور مقاومت خواهد شد؛ بنابراین تحقق این سناریو نیز پیامدهای امنیتی منفی برای محور مقاومت به سردمداری ایران خواهد داشت.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش پیشینه اقدامات فرانسه در عرصه سیاسی و نظامی در قبال بحران یمن بررسی گردید. تلاش گردید تا به سوال پژوهش مبنی بر آینده سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال جنگ یمن و پیامدهای امنیتی آن بر جمهوری اسلامی ایران پاسخ داده شود. نتایج پژوهش حکایت از این حقیقت دارد که با توجه به سیاست خارجی فرانسه متأثر از واقع‌گرایی انگیزشی و ایفای نقش یک بازیگر طمع‌کار، سه سناریو برای آینده سیاست خارجی و دفاعی فرانسه در قبال

جنگ یمن می‌توان متصور شد. سناریوی نخست فرانسه ادامه روند جنگ جهت حفظ استقلال اروپا در مقابل آمریکا است. بر اساس این سناریو فرانسه به عنوان عضو مطرح اتحادیه اروپا جهت حفظ استقلال سیاسی و اقتصادی خود در قبال آمریکا، بایستی با عربستان سعودی در جنگ یمن همراهی سازد. این سناریو باعث گرفته شدن «زمان» از ایران در تسهیل روند پایان یافتن جنگ یمن و در نتیجه موجب بحرانی شدن وضعیت اقتصادی ایران و بروز چالش‌های درونی از قبیل افزایش نارضایتی در داخل کشور می‌شود. سناریوی دوم دعوت به گفتگو است. بر اساس این سناریو بسیاری از رسانه‌های بین‌المللی کشورهای حامی عربستان در جنگ یمن همچون فرانسه و آمریکا را مورد انتقاد شدید قرار می‌دهند. با توجه به تصمیم آمریکا به بازنگری حمایت خود از عربستان در جنگ یمن، این احتمال نیز وجود دارد که فرانسه جهت ارائه چهره مثبتی از دموکراسی فرانسوی به رسانه‌های جهان، طرف‌های درگیر در جنگ یمن را به گفتگو دعوت کند. دعوت به گفتگو به معنای پذیرفتن انصارالله در ساختار سیاسی یمن است. پذیرفتن انصارالله در قدرت نیز می‌تواند موجب افزایش نفوذ و امنیت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران شود. آخرین سناریوی محتمل از سوی فرانسه، حمایت قاطع از عربستان جهت شکست یا نابودی انصارالله خواهد بود. در صورت تحقق این سناریو، انصارالله به مثابه همپیمان جمهوری اسلامی ایران در یمن نابود خواهد شد و در پی آن امنیت منطقه‌ای ایران کاهش می‌یابد.

References

1. Abdullah Khani, A. (2010). *The Theories of Security*. Tehran: Abrare Moaser Cultural Institute on International Research and Studies, (ISCS). **(in Persian)**
2. Alipour, J., Qeitasi, S. (2018). The futurology of the Syrian political and security crisis based on scenario writing. *Quarterly Journal of Political Research in Islamic World*. 7(4), 231-261. **(in Persian)**
3. Aron, M., Monin, J. (2016). France - Arabie saoudite : le dessous des contrats. *Franceinter*. Consulté le 5 Mai 2019. URL: <https://www.franceinter.fr/emissions/l-enquete/l-enquete-06-mai-2016>. **(In French)**
4. Baccarini, L., Bianciotto, S. (2015). Crise au Yémen: les enjeux du détroit de Bab-el-Mandeb. *L'IRIS*. Consulté le 20 janvier 2020. URL: <https://www.iris-france.org/57023-crise-au-yemen-les-enjeux-du-detroit-de-bab-el-mandeb>. **(In French)**
5. Breham, J., Greig, L. (2018). *Les Transferts D'armes De La France Dans Le Cadre Du Conflit Au Yemen, A Compter D'avril 2015 Jusqu'a La Periode Actuelle*. Paris: Avis Juridique. **(In French)**

6. Brigaudeau A. (2018). L'article à lire pour comprendre la guerre au Yémen, pire crise humanitaire au monde. *France Télévisions*. Consulté le 22 Mai 2019. URL: https://www.francetvinfo.fr/monde/proche-orient/yemen/l-article-a-lire-pour-comprendre-la-guerre-au-yemen-pire-crise-humanitaire-au-monde_3030407.html. **(In French)**
7. Eivazi, M. R. (2016). Political Future Studies. *Strategy*. 25 (79): 177-198. **(In Persian)**
8. Epstain, N. (2020). Yémen, la sale guerre s'éternise. *France culture*. Consulté le 15 Mars 2021. URL: <https://www.franceculture.fr/geopolitique/yemen-la-sale-guerre-seternise>. **(In French)**
9. Guisnel, J. (2017). Armement : la France, supermarché de l'Arabie saoudite. *Le Point*. Consulté le 8 Mai 2019. URL: http://www.lepoint.fr/editos-du-point/jean-guisnel/armement-la-france-supermarche-de-l-arabie-saoudite-20-03-2017-2113291_53.php. **(In French)**
10. Hajiani, E. (2017). *The foundation, principles and methods of future studies*. Volume II, Tehran: Imam Sadegh University Press. **(In Persian)**
11. Hirschhorn, L. (1980). Scenario Writing: A Developmental Planning Association. *Journal of American Planning Association*. Vol. 46, No. 2 :172 – 183.
12. Islami, M., Shamsabadi, A. (2018). the Causes behind appointment of Kurdistan Regions Separation Referendum. *Geopolitics Quarterly*, 14(51), 63-94. **(In Persian)**
13. Lamigeon, V. (2017). La France, championne des ventes d'armes. *Challenges*. Consulté le 2 Mai 2019. URL: https://www.challenges.fr/entreprise/defense/la-france-championne-des-ventes-d-armes_473623. **(In French)**
14. Lasserre, I. (2019). Emmanuel Macron impose l'Iran au menu du G7. *le figaro*. Consulté le 25 Janvier 2020. URL: <https://www.lefigaro.fr/international/emmanuel-macron-impose-l-iran-au-menu-du-g7-20190825>. **(In French)**
15. Le site de RFI (2018). Yémen: des mercenaires de plusieurs pays africains enrôlés pour faire la guerre. *RFI*. Consulté le 8 Mai 2019. URL: <http://www.rfi.fr/fr/afrique/20180426-tchad-yemen-mercenaires-houthis-senegal-niger-mali-ouganda-arabie-saoudite>. **(In French)**
16. Le site de Senat (2020). Yémen: l'Arabie heureuse en mouvement. *Parlement de Senat*, Consulté le 09 Février 2020. URL: https://www.senat.fr/ga/ga35/ga35_mono.html. **(In French)**
17. Les Rapports du GRIP (2018). Dépenses militaires, production et transferts d'armes. Compendium 2018. *GRIP*, Vol. 3. **(In French)**
18. Lough, R., Irish, J. (2019). French-made tanks and howitzer canons used in Yemeni war: Disclose. *Reuters*. Consulté le 3 janvier 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us->

- yemen-security-france-arms/french-made-tanks-and-howitzer-canons-used-in-yemeni-war-disclose-idUSKCN1RR1D3. **(In French)**
19. Meurey, M. (2019). Origine, moyens et manifestations des ambitions militaires des Émirats arabes unis. *Groupe De Recherche Et D'information Sur La Paix Et La Sécurité (GRIP)*. Consulté le 10 28- Mai 2019. URL: https://www.grip.org/sites/grip.org/files/NOTES_ANALYSE/2019/NA_2019-03-26_FR_M-MEUREY.pdf **(In French)**
20. Minaie, H., Sabaghpor, H., Hojatinia, H. (2018). Security threats in the north of the Indian Ocean and the future of the Islamic Republic of Iran's maritime trade. *Defensive Future Study Researches Journal*. 3(10), 77-102. **(In Persian)**
21. Ministère des Armées (2018). Rapport au Parlement 2017 sur les exportations d'armement de la France. *ministère des Armées*. **(In French)**
22. Ministère Des Armees (2019). La France et la Sécurité en Indopacifique. *Le site de Ministère des Armées*. Consulté le 20 Janvier 2020. URL: <https://www.google.com/url?client=internalelementcse&cx=000099632563255980218:ez8u8kpn88k&q=https://www.defense.gouv.fr/layout/set/print/content/download/532751/9176232/version>. **(In French)**
23. Mouthon, A. (2016). Géopolitique d'Oman Les choix d'une pétromonarchie discrète. *Le site de diplomweb*. Consulté le 02 Février 2020. URL: <https://www.diploweb.com/Geopolitique-d-Oman.html>. **(In French)**
24. Najafi Sayar, R. And Ghalkhanbaz, Kh. (2017). Causes and symptoms of Saudi aggressive approach against the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Foreign Relations*. 9 (35), 130-162. **(In Persian)**
25. Pautremat, P. (2018). Yémen. La bataille d'Hodeïda : une étape stratégique dans le conflit ?. *le site de diplomweb*. Consulté le 10 Février 2020. URL: <https://www.diploweb.com/Yemen-La-bataille-d-Hodeida-une-etape-strategique-dans-le-conflit.html>. **(In French)**
26. Sadeghi Asl, H., Naghdi Eshraty, G., Mirkoushesh, A. (2016). Analysis of Relations between Iran and Saudi Arabia on the Basis of Motivational Realism (2005-2015). *Journal of International Political Research*. 7(25), 129-160. **(In Persian)**
27. Service de Communication et de Documentation (2018). BAB-EL-MANDEB- Analyse: Le détroit de Bab el-Mandeb, un passage stratégique menacé. *Regional Maritime Information Fusion Center RMIF*, Consulté le 10 Février 2020. URL: [Chttp://crfimmadagascar.org/others/info-bab-el-mandeb-analyse-le-detroit-de-bab-el-mandeb-un-passage-strategique-menace](http://crfimmadagascar.org/others/info-bab-el-mandeb-analyse-le-detroit-de-bab-el-mandeb-un-passage-strategique-menace). **(In French)**

28. Shahidi, F. (2019). Emirates retreat from Yemen; Causes and Consequences. *Basij News Agency*. code 9157098. at: <https://basijnews.ir/fa/news/9157098>. **(In Persian)**
29. voghofi, O., Ghasemi, A., Hajiani, E. (2017). Explaining key factors and drivers of the future of Yemen by 1406. *Defensive Future Study Researches Journal*. 2(4), 87-107. **(In Persian)**
30. Smolar, P., Kaval, A. (2019). Nucléaire iranien: l'échec de la médiation française entre les Etats-Unis et l'Iran. *Le monde*. Consulté le 14 Janvier 2020. URL:https://www.lemonde.fr/international/article/2019/12/21/nucleaire-iranien-l-echec-de-la-mediation-francaise-entre-washington-et-teheran_6023727_3210.html. **(In French)**
31. Soheili najafabadi, S., Hossein Khani, E., Amoui, H. (2020). Investigating the Future of NATO Presence in the Middle East and the Surrounding Environment of Iran and Its Impact on the National Security of the Islamic Republic of Iran. *International Studies Journal (ISJ)*, 17(1), 169-193. doi: 10.22034/isj.2020.118580. **(In Persian)**
32. Soltani, F. (2016). Etude comparative des politiques extérieures des partis gaullistes et socialistes de la France à l'égard des pays arabes du Moyen-Orient. *Mémoire de Master de faculté les langues étrangères de l'Université d'Ispahan*. **(In French)**
33. Soltani, F., Mottaghi, A., mohamadjani, M. (2020). A Study of France's Political-Military Strategy in the Indian Ocean. *International Studies Journal (ISJ)*, 16(4), 87-110. doi: 10.22034/isj.2020.113655 **(In Persian)**
34. Tasaki, T. and et.al.(2016). Scenario Writing of Future Lifestyle in Japan for 2030. *Sustainable Development*. Vol. 24, No. 6: 406-415
35. Tyl, M. (2013). Présence militaire française et stratégie de défense dans l'ouest de l'océan Indien: Quelles orientations pour le XXIème siècle. *Centre d'études supérieures de la Marine*. Sciences-Po Paris (Avril 2013). **(In French)**
36. Veghel, H. (2013). meat chines demand to 2030, scenario writing to envision chines meat to 2030. *school of biological science of university of East Anglia*. university plain.
37. Viaud, A. (2018). Nucléaire iranien. Échec et mat de l'UE face aux États-Unis? Un bras de fer commercial euro-américain. *le site de diplomweb*. Consulté le 10 Février 2020. URL: <https://www.diploweb.com/Nucleaire-iranien-Echec-et-mat-de-l-UE-face-aux-Etats-Unis-Un-bras-de-fer-commercial-euro-americaain.html>. **(In French)**

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی